

สยาม ประเทศไทย

สุจิตต์ วงษ์เทศ

วัดพญาาง อยุธยา

เคยมีพระทวารวดี จากนครปฐม

ราว 58 ปีมาแล้ว กรมศิลปากร สืบค้นและติดตามค้นหาการลักลอบขึ้นส่วนพระพุทธรูปนั่งห้อยพระบาทยุคทวารวดีที่หายไปจากวัดพญาาง อยุธยา แล้วเอามาต่อเติมจนครบองค์ วัดพญาาง อยู่ริมถนนสายปากกราน-บ้านรุน ใกล้บ้านโปรตุเกส ต.ลำภาลม อ.เมืองฯ จ.พระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันถูกทิ้งร้าง แต่มีแม่ชีไปดูแลด้วยศรัทธาส่วนตัว

เป็นวัดเก่าแก่ น่าจะมีมาก่อนยุคอยุธยา อยู่ในเขตเวียงเล็ก (หรือเวียงเหล็ก) ในตำนานพงศาวดารเรื่องพระเจ้าอู่ทอง

น่าจะว่าพระมหาเถรศรีศรัทธา (หลานพ่อขุนผาเมือง) เจ้านายรัฐสุโขทัย เก็บรวบรวมซากปรักหักพังพระพุทธรูปหินทรายนั่งห้อยพระบาท 4 องค์ จากวัดทุ่งพระเมรุ (นครปฐม) เก็บไว้ที่นครปฐม 2 องค์ อีก 2 องค์ ขนลงเรือไปที่วัดพญาาง อยุธยา

ต่อมามีผู้ขนย้ายเศษซากพระพุทธรูปหินทรายบางส่วนจากวัดพญาางไปไว้วัดขุนพรหม อยุธยา แต่บางส่วนถูกขโมยไปขาย เช่น เศียรขนาดใหญ่

ราว พ.ศ.2501 กรมศิลปากรตรวจพบเศียรพระพุทธรูปหินทรายในบ้านค้าของเก่าที่

พระพุทธรูปศิลาขาว นั่งห้อยพระบาท จากวัดทุ่งพระเมรุ นครปฐม ไปอยู่วัดพญาาง อยุธยา แล้วมีผู้ลักลอบขึ้นส่วนไปขาย แต่กรมศิลปากรตามคืนมาต่อเติมจนครบ (ซ้าย) พระพุทธรูปศิลาขาว สมัยทวารวดี (ประกอบใหม่) ประดิษฐานในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร (ขวา) พระพุทธรูปศิลาขาว (ประกอบใหม่) ประดิษฐานในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา จ.พระนครศรีอยุธยา (ภาพจากหนังสือพระพุทธรูปศิลาขาว สมัยทวารวดี โดย ธนิต อยู่โพธิ์ กรมศิลปากร พิมพ์แจกเมื่อ พ.ศ. 2510)

กรุงเทพฯ จึงสืบค้นติดตามคืน

แล้วปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมได้พระพุทธรูปศิลาขาวนั่งห้อยพระบาทเหมือนกัน 2 องค์ เชิญไปเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ 2 แห่ง ได้แก่ ที่กรุงเทพฯ 1 องค์ และที่อยุธยา 1 องค์

อีก 2 องค์ อยู่นครปฐม เป็นพระประธาน

วัดพระปฐมเจดีย์ 1 องค์ ประดิษฐานที่องค์พระปฐมเจดีย์ 1 องค์

[มีรายละเอียดอยู่ในหนังสือพระพุทธรูปศิลาขาว สมัยทวารวดี โดย ธนิต อยู่โพธิ์ กรมศิลปากร พิมพ์แจกเมื่อ พ.ศ.2510 ดู www.sujitwongthes.com]

พระพุทธรูปทวารวดี

จากนครปฐม

มหาเถรศรีศรัทธา เป็นเจ้านายรัฐสุโขทัย (หลานพ่อขุนผาเมือง) ผู้เล่าเรื่องความเป็นมาของกรุงสุโขทัยกับศรีสันดาลย์ ในศิลาจารึกหลักที่ 2 วัดศรีชุม

บวชอายุ 31 แล้วขุดงค์ไปอยู่ลังการาว 10 ปี ขากลับแวะบูรณปฏิสังขรณ์พระมหาธาตุหลวง (ยุคทวารวดี) ที่ปรักหักพัง โดยก่อสอปูนเป็นยอดปราสาท (ต่อมา ร.4 เสด็จไปนมัสการว่าเป็นเจดีย์แห่งแรกของสยามประเทศ ร.5 สร้างใหม่ครอบ แล้วเรียกกันต่อมาว่า พระปฐมเจดีย์)

คราวนี้เองที่พระมหาเถรเก็บรวบรวมซากพระพุทธรูปหินทราย นั่งห้อยพระบาท จากวัดทุ่งพระเมรุ (นครปฐม) แล้วขนไปไว้วัดพญาาง อยุธยา (ยังมีวัดพระยาพาน อยู่ใกล้ๆ ทางใต้วัดพญาาง)

วัดพญาาง ได้ชื่อจากนิทานประจำถิ่น ลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง เรื่องพญาาง พญาพาน (ลูกฆ่าพ่อ) น่าจะมีขึ้นและเกี่ยวข้องกับพระมหาเถรคราวบูรณะพระมหาธาตุหลวงที่นครปฐม

[เกี่ยวกับพระมหาเถรศรีศรัทธา กับพระปฐมเจดีย์ และพระพุทธรูปนั่งห้อยพระบาท มีรายละเอียดอยู่ในหนังสือพระปฐมเจดีย์ ไม่ใช่เจดีย์แห่งแรก แต่เป็นมหาธาตุหลวงของ สุจิตต์ วงษ์เทศ สำนักพิมพ์มติชน พ.ศ. 2545]